

Fritidstilbud, musikalske fællesskaber og oplevelsen af skoleorkestre i børnehøjde

Kvalitativ undersøgelse
af børnemålgruppens
oplevelse af OrkesterMester

April 2024

Indhold

Forord	3
Om undersøgelsen.....	4
Indblik i målgruppen	6
Det gode fritidstilbud	7
Den gode skoleorkesteroplevelse	10
Relationen mellem musiklærer og elev	17
Forholdet til klassisk musik.....	21

Forord

Kære læser

Vi har spurgt børnene!

På baggrund af arbejdet i OrkesterMester, hvor folkeskoler og musik- og kulturskoler i hele landet har samarbejdet om orkesterklasser, har vi spurgt eleverne om deres erfaringer og læring.

Formålet har været at give et indblik i, hvordan børnemålgruppen oplever OrkesterMester-tilbuddet. Børnene beskriver, hvordan orkestermusik og samspil tager sig ud fra deres perspektiv, hvad der motiverer dem, hvad der skaber en god fritidsoplevelse, og hvad der kan fastholde deres interesse for musikalske fællesskaber.

Undersøgelsesdesignet har koncentreret sig om fire hovedområder: det gode fritidstilbud, den gode skoleorkesteroplevelse, relationen mellem musiklærer og elev samt forholdet til klassisk musik. Håbet er, at indsigterne fra undersøgelsen kan anvendes som inspiration og fælles vidensgrundlag for alle, der arbejder med eller er interesseret i musikalske børnefællesskaber.

God læselyst!

Med venlig hilsen

DMK

Om undersøgelsen

Om undersøgelsen

Den kvalitative undersøgelse er gennemført i vinteren 2023/24, og i alt har godt 100 danske børn i alderen 8-11 år fra hele Danmark bidraget med værdifulde indsigter til rapportens analyse. Der er gennemført feltarbejde på fem skoler, der er udvalgt efter geografisk beliggenhed, således at alle regioner er repræsenterede i undersøgelsen.

På hver skole er der gennemført duo-interviews med aktive OrkesterMester- elever, brugere af frivillige skoleorkestertilbud samt med elever, der har fravalgt at blive i det frivillige skoleorkestertilbud. Herudover er der gennemført observationsstudier under OrkesterMester-undervisningen i ti klasser.

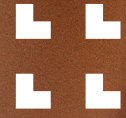
Undersøgelsens formål

Undersøgelsen er udarbejdet af Will & Agency for Danske Musik- og Kulturskoler og OrkesterMester. Undersøgelsens formål har været at give et dybdegående indblik i, hvordan børnemålgruppen oplever OrkesterMester-tilbuddet. Det har blandt andet været hensigten at beskrive OrkesterMester fra brugernes perspektiv, og forstå, hvad der driver dem, hvad der skaber en god fritidsoplevelse og hvordan der bedre kan skabes og fastholdes interesse for musikalske fællesskaber i aldersgruppen.

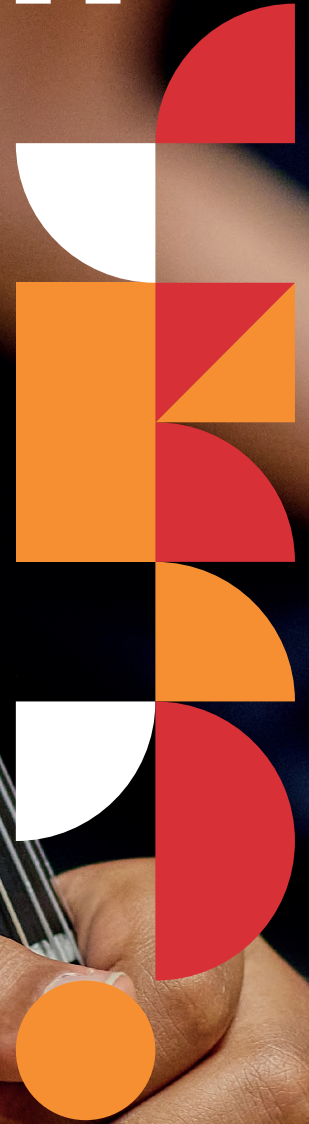
Undersøgelsesdesignet har koncentreret sig om fire hovedområder: det gode fritidstilbud, den gode skoleorkesteroplevelse, relationen mellem musiklærer og elev samt forholdet til klassisk musik. Indsigterne kan anvendes som inspiration og fælles vidensgrundlag for alle, der arbejder med eller er interesseret i børn og musikalske fællesskaber og tilbud.

- **Den kvalitative undersøgelse er gennemført i vinteren 2023/24, og i alt har godt 100 danske børn i alderen 8-11 år fra hele Danmark bidraget med værdifulde indsigter til rapportens analyse.**
- **Undersøgelsens formål har været at give et dybdegående indblik i, hvordan børnemålgruppen oplever OrkesterMester-tilbuddet.**

RKESTERMESTER

Indblik i målgruppen

Denne undersøgelse har primært haft fokus på børn i 2., 3. og 4. klasse i aldersspændet 8-12 år. Hvad der på papiret er 5 år, kan virke som forskellige livsverdener, når man dykker ned i, hvad der optager de 8-12-årige. Det er derfor vigtigt at holde sig nuancerne for øje, når man skaber et aktivitetsunivers, der skal rumme begge yderpunkter af målgruppen.

De 8-9-årige er optagede af at udfordre sig selv og blive gode

Når man snakker med børn i alderen 8-9 år, er det tydeligt, at det er en børnegruppe, der er travlt optagede af deres fritidsinteresser og de diverse projekter, de dyrker. Der bruges meget energi og tid på udvalgte interesser, og der bruges tid på at lære reglerne inden for disse.

Hvor fodbold eksempelvis for yngre børn kan opleves som en mere fri og åben leg, er fodbold for børn i denne aldersgruppe meget centreret omkring reglerne. Det er en børnegruppe, der har fokus på at dygtiggøre sig, og det handler derfor ofte om at blive god, men også bedre og bedst. I den proces søger de ofte udfordringer før succeser, da det primære mål handler om at dygtiggøre sig.

De 8-9-årige er på jagt efter den gode underholdning

Ser man nærmere på de 8-9-åriges generelle underholdningsvaner, har de travlt med at positionere sig som "store". Det betyder, at de søger indhold og underholdning, der overrasker dem – og gerne er lidt spændende.

I disse år sker der også et markant skift fra "vores" til "min", når det handler om præferencer, og de er godt i gang med at finde ud, hvad de kan lide - og hvad de i hvert fald ikke kan lide. Underholdningsperspektivet er ofte drevet af, at det gerne skal det være sjovt, nemt og gerne konstant.

De 10-12-årige over sig i at frigøre sig, og værdsætter tid til at lave ingenting

De 10-12-årige er en børnegruppe, der er godt i gang med at melde sig ind i nye børnegrupper og -fællesskaber, uden at melde sig ud af det trykke familieliv.

Når man snakker med 10-12-årige, er der ofte en positiv grundstemning. De har nået en alder, hvor de oplever, at de får lov til flere og flere ting på egen hånd, om end det handler om at shoppe eller gå i bio med vennerne. De er også gået i gang med at træne deres selvbestemmelse, og her er familien en god træningslejr, da mor og far ofte spiller en vigtig rolle for beslutningerne.

Derhjemme oplever de, at mor og far langsomt stiller krav fordi de 'er store', men de vil helst have frihed uden ansvar. Når de fortæller om deres liv efter skole, er der en klar tendens til, at der er mange interesser i spil på samme tid, hvilket betyder, at de ofte italesætter, at de mangler fri tid i deres liv.

De 10-12-årige har travlt med ikke at gå glip af noget

For de 10-12-årige er det kompliceret med ordet 'leg': det er et ord, der på en og samme tid fremkalder en dejlig nostalgisk følelse, samtidig med at det føles kompliceret og nærmest lidt forbudt i den store børnegruppe.

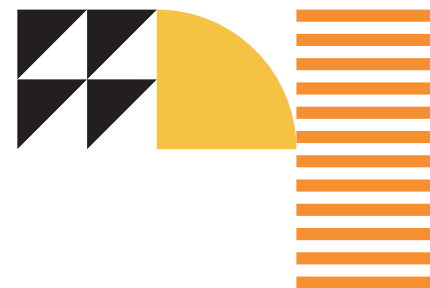
Disse år er også begyndelsen på en tid med seismiske rystelser, hvor de store, svære teenagefølelser allerede begynder at melde sig. Det viser sig i deres tanker om dem selv, men også i deres underholdningsvaner, der kraftigt læner sig ind i voksenuniverset.

Samtidig er det en gruppe, der i stigende grad præges af FOMO, idet flere har fået egne mobilere og derfor er meget bevidste om, hvad der sker i alle andres verdener. På tværs, ses desuden et voksende ønske om at få indflydelse, da det gør alting lidt sjovere.

"Jeg tror bare ikke rigtig, jeg kan gå til mere, for jeg har kun fri en dag om ugen."
— 2/3 af alle børnene i undersøgelsen

"Jeg vil gerne være lige så god som dem der er lidt større end mig."
— Pige, 3. klasse om at gå til ridning

Det gode fritidstilbud

Hvad udgør et attraktivt fritidstilbud, når man er 8-12 år gammel? Hvad gør det spændende at gå til noget i sin fritid, og hvordan fastholdes børns interesse for et givent fritidstilbud? En vigtig del af samtalerne med de deltagende børn har fokuseret på at forstå, hvad der driver børn i deres valg af fritidstilbud.

"Altså, så går jeg til noget mandag, tirsdag, torsdag, fredag. Så jeg synes ikke, jeg har så meget tid til sådan bare at være hjemme..."

— Pige, 3. klasse

Aktiv fritid er ikke det samme som "fri tid", når man er 8-12-årig

Mange af de 8-12-årige har et rigt, organiseret fritidsliv. Størstedelen af deltagerne i den kvalitative undersøgelse beretter, at de går til flere ting på ugentlig basis. I hverdagene trænes der, og i weekenderne er der stævner, kampe eller konkurrencer. Ugens syv dage fyldes hurtigt op med organiserede aktiviteter. Springgymnastik, badminton, fodbold, ridning, hulahop og dans – mulighederne virker uendelige, og de 8-12-årige er glade for at dyrke interesser i fritiden. Dét at have en aktiv fritid er dog ikke ensbetydende med, at målgruppen oplever, at de har fri tid til at dyrke andre ting, de også gerne vil. Flere af deltagerne peger her på, at mens det er dejligt at gå til ting i sin fritid, mangler de tid til at være hjemme, lave ingenting eller være sammen med venner.

Venner er en vigtig drivkraft i det organiserede fritidsliv, men der er et stort ønske om at være sammen med venner uden for organiserede, fastdefinerede rammer også.

"Jeg tror bare ikke rigtig, jeg kan gå til mere, for jeg har kun fri en dag om ugen."

— 2/3 af alle børnene i undersøgelsen

"At gå til noget" handler først om fremmest om at blive god

De 8-12-årige er glade for at snakke og fortælle om de ting, de går til i deres fritid. Der er stor stolthed forbundet med at gå til noget, som man er god til – eller som man er i gang med at blive god til. Det bliver tydeligt i de mange interviews, at de 8-12-årige er meget optagede af at blive gode til det, de dyrker. Om end det handler om at blive bedre end naboen i hulahop eller at vinde fodboldkampen i weekenden, er der stor stolthed forbundet med at opleve en progression i sine skills. Børnegruppen deler desuden en forståelse af, at det tager tid at blive god, og fordi målgruppen er optagede af at blive gode, er der også et stort fokus på den tid, det kræver. Rom blev ikke bygget på en dag, og det ved de 8-12-årige godt. Hvis man gerne vil blive rigtig god, kræver det, at man bruger meget tid på det – både hverdage og weekender.

"Jeg vil gerne være lige så god som dem der er lidt større end mig."

— Pige, 3. klasse om at gå til ridning

"Altså, så går jeg til fodbold to gange om ugen og så er der jo ret tit kamp i weekenden."

— Dreng, 4. klasse

Inspiration er en afgørende del af målgruppens engagement i en given aktivitet

De 8-12-årige søger generelt efter tips, tricks og challenges, der kan gøre dem gode, bedre og bedst. Det ses bl.a., når de fortæller om, hvad der giver dem lyst til at blive ved med at gå til diverse fritidsaktiviteter. Derudover ses det, at mange af børnene fortæller om, at de ser op til nogle af de ældre børn, der dyrker den samme fritidsaktivitet som dem selv. Det handler således i høj grad om spændende rollemodeller, man kan se op til eller at sætte vilde mål for sig selv og sin kunnen.

"Tænk om man kan slå flikflak hele Skive rundt?"

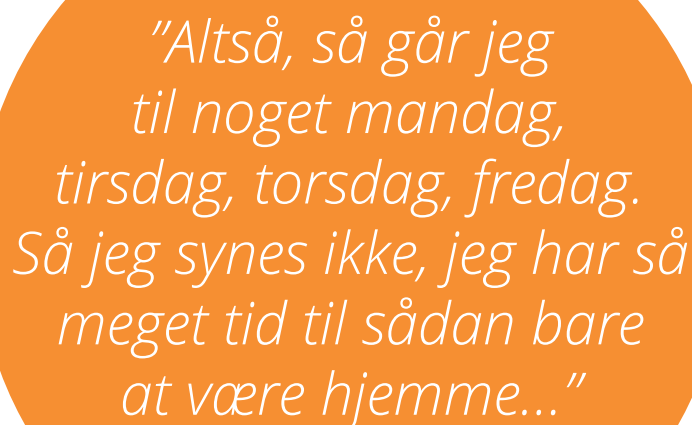

— Dreng, 3. klasse

"Jeg vil så gerne starte til ridning, men min mor siger, at jeg ikke må gå til flere ting..."

— Pige, 4. klasse

Forældre spiller en stor rolle, når det handler om fritidstilbud.

Selvom de ældste i målgruppen øver sig i at dyrke og gøre ting på egen hånd, spiller forældre fortsat en stor rolle i det organiserede fritidsliv. Selvom børnene efterspørger mere fri tid, kan det på samme tid være svært ikke at drømme om at kunne dyrke flere fritidsinteresser. Her hjælper forældrene med at prioritere og styre tiden.

"Altså, så går jeg til noget mandag, tirsdag, torsdag, fredag. Så jeg synes ikke, jeg har så meget tid til sådan bare at være hjemme..."

— Pige, 3. klasse

Den gode skoleorkesteroplevelse

En vigtig del af den kvalitative undersøgelse har fokuseret på at undersøge, hvordan børnegruppen oplever at være en del af OrkesterMester.

Her er børnegruppen særligt blevet spurgt ind til deres tanker om at være en del af et skoleorkester. Hvad gør det sjovt at "gå til orkester", og hvad lægger børnegruppen selv mærke til ved oplevelsen?

Interviewer: *"Kan I huske første gang I stod med instrumentet i hånden?"*

Pige 1: *"Ja, det var sådan lidt akavet, fordi man ikke rigtig vidste, hvad man skulle gøre, og så stod man ligesom bare der"*

Pige 2: *"Du så mig (kigger på pige 1). Jeg stod bare sådan (kigger forvirret på sine hænder) og tænkte, hvordan skal jeg gøre det her. Det er jo kun tre dele."*

Der er mange førstegangsoplevelser i skoleorkestret

På tværs af børnegruppen er der primært en positiv oplevelse af at være med i et orkester. Som med andre fag i skolen er det dog ikke alle, der har OrkesterMester som deres yndlingsfag, og det er heller ikke alle 100 børn, der har kunnet lide at være med. Uagtet om man kan lide at være i orkester eller ej, er det værd at bemærke, at børnene peger på, at der er mange, store førstegangsoplevelser forbundet med OrkesterMester, der kan være gode for voksne at huske på:

1. **At være del af et orkester – for hvad betyder det egentlig?**
2. **At samle det tildelte instrument – for hvordan gør man det?**
3. **At lære at spille på det tildelte instrument – for hvordan kan man det?**
4. **At lære nye voksne at kende – for hvem er de?**
5. **At lære noder eller andre tricks, så man kan lære at spille – for hvad er en node?**

De klassiske instrumentnavne er heller ikke altid lige lette at huske eller holde styr på.

Interviewer: *"Vil I ikke fortælle, hvad det er for nogle instrumenter, I spiller på?"*

Pige 1: *"Jo. Jeg spiller på saxofon."*

Pige 2: *"Og jeg spiller på ... Ej, nu har jeg glemt, hvad det hedder".*

Pige 1: *"... Hedder det ikke trombone?"*

Pige 2: *"Jo! Jeg spiller på trombone."*

Orkestermester er først og fremmest 'musik' på skemaet

På tværs af børnene i undersøgelsen er der enighed om, at OrkesterMester er et fag i skolen – ligesom de har matematik, historie eller idræt. En del af børnene oplever i den forbindelse at være i tvivl om, hvad OrkesterMester er, når de spørges ind til det, da det på deres skema har et andet navn eller blot anses som at have musik. Uanset navnet, er der dog enighed om, at OrkesterMester er et positivt frirum i løbet af skoleugen. Her beskriver flere af børnene, at der er andre regler end i f.eks. matematik, hvilket per automatik gør rummet spændende. De af børnene, der kan lide at være en del af OrkesterMester placerer også OrkesterMester på deres top 5 over favoritfag i skolen.

"Det er i hvert fald et af mine tre yndlingsfag... Musik, dansk og billedkunst."

— Pige, 3. klasse

"Jeg kan bedst lide frikvarter. Jeg kan ikke så godt lide musik."

— Dreng, 4. klasse

Selvbestemmelse betyder meget for orkesteroplevelsen

Når børnene spørges, hvad der er det sjoveste ved at være en del af orkestret, fremhæver langt de fleste, at det er sjovt, man får lov til at spille sammen. Der er således stort fokus på fællesskabet omkring musikken. Hernæst forklarer mange, at noget af det, der gør OrkesterMester særligt er, at de får lov til at lære at spille på et instrument. Der er dog flere af børnene, der påpeger, at de hellere vil lære at spille på flere instrumenter end at

være 'fastlåst' til det enkelte instrument, de er blevet tildelt. Desuden fortæller flere, at de ærgrer sig lidt over, at det er de voksne, der har bestemt hvilket instrument, de skal spille på i det 2-årige forløb, og en del giver udtryk for gerne at ville skifte instrument. På alle fem besøgte skoler har instrumentuddelingen været voksenstyret, og instrumentet betyder to ting for børnene: 1) hvilket instrument du skal tilbringe to år med, og 2) hvem du skal spille sammen med, når der øves på de individuelle instrumentgrupper. Begge dele betyder meget for børnene, men især det sociale element spiller en rolle, og kan mindske børnenes lyst og motivation.

"Jeg ville hellere spille på saxofon..."

— Dreng, 4. klasse

"Så var jeg den eneste pige, der spillede på trombone. Det er ikke så fedt"

— Pige, 3. klasse

Fællesskabet og samspillet er en vigtig del af orkesteroplevelsen

For børnene betyder oplevelsen af at være fælles i og om orkestret meget, og mange fremhæver, at det er sjovest at være til OrkesterMester, når man føler sig som del af et orkester. Når børnene spørges ind til, hvad der gør det sjovt at gå til orkester, er der ingen tøven i deres svar: det allersjoveste er, når man får lov at spille sammen på tværs af instrumentgrupper. Det er fint at øve sig på sit eget instrument, men det bedste er at spille sammen. Her er det interessant at se, at antallet af instrumenter i orkestret ikke spiller den store rolle for børnene, så længe der er mere end ét instrument, så fornemmelsen af samspil føles tydelig.

"Det er i hvert fald et af mine tre yndlingsfag... Musik, dansk og billedkunst."
— Pige, 3. klasse

"Så var jeg den eneste pige, der spillede på trombone. Det er ikke så fedt."
— Pige, 3. klasse

"Da vi var til en koncert, så kunne jeg godt lide, at vi skulle vise alt det, vi har øvet mange gange."

— Pige, 3. klasse

"Jeg kan bedst lide, når vi alle spiller sammen."

— Dreng, 4. klasse

OrkesterMester er tilrettelagt på forskellige måder på de deltagende skoler. Nogle skoler har samspil hver eneste gang og andre skoler prioriterer, at tiden bruges i de enkelte instrumentgrupper. Uanset om der er planlagt samspil hver gang eller kun en gang imellem, er det altid samspillet, børnene fremhæver.

"Jeg kan bedst lide, når vi alle spiller sammen."

— Dreng, 4. klasse

"Det er allersjovest når vi spiller sammen til sidst, synes jeg."

— Pige, 4. klasse

Kvantitet og hurtige succeser skaber den gode orkesteroplevelse i børnehøjde

På tværs af børnegruppen ses der en stor interesse for de hurtige succesoplevelser i skoleorkestret.

"E, D, E, D, E, D, pause, E, D. Ja, det er sådan. Den er kort, men jeg kan godt lide den."

— Dreng, 3. klasse

Eftersom flere af børnene er vant til at dyrke fritidsinteresser i deres fritid, ved de godt, at øvelse gør mester, men der er stor forskel på, hvor hurtigt børnene selv oplever, at de er gode vs. musiklæreren. Børnene ved godt, at de skal øve - men flere peger på, at det hurtigt kan blive kedeligt, når man skal øve den samme sang for mange gange. I børnehøjde er det lige så vigtigt at kunne spille mange forskellige sange som at mestre én sang perfekt. Sidstnævnte er ofte det, de oplever, at læreren efterspørger. Når man spørger børnene, er et godt skoleorkester et orkester, hvor der er plads til hurtige succeser. Børnene leder efter de gode oplevelser, og derfor sætter de pris på sange/stykker, de hurtigt kan få greb om, der skaber en god følelse for alle i orkestret.

"Jeg tror måske vi brugte sådan seks gange på at øve den der, det synes jeg altså var for lang tid."

— Dreng, 4. klasse

"Med 'Last Christmas', der skulle vi bare blive ved med at øve, blive ved med at øve, blive ved med at øve."

— Dreng, 3. klasse

Det er stort at lære nye skills, men instrumentet bliver primært i skolearenaen

Selvom stort set alle børnene i OrkesterMester oplever, at de får bedre og bedre styr på deres instrument, falder OrkesterMester mellem to stole, når det handler om dygtiggørelse. Kigger man på børnegruppens oplevelse af dygtiggørelse i de organiserede fritidstilbud opleves det, at det kræver tid og øvelse at blive god. Men fordi OrkesterMester først og fremmest er et fag i skolen, er der ikke helt den samme dedikation at spore til at lære at mestre det nye instrument. De færreste børn tager deres instrument med hjem efter skole for at øve, og her spiller særligt tre ting en rolle:

- 1. Det kan være svært at samle instrumentet selv**
- 2. Et manglende forældreengagement**
- 3. En bekymring for at komme til at ødelægge et dyrt instrument.**

"Jeg har prøvet at have den med hjem (trombonen), men min mor blev ved med at sige, at det larmede."

– Pige, 4. klasse

Flere af børnene fortæller eksempelvis, hvordan musikskolelæreren ofte gør dem opmærksomme på, hvor dyre instrumenterne er, og hvor godt de skal passe på dem, og hvor forsigtige de skal være omkring dem.

"Jeg havde den (klarinet) med hjem en dag, men så skulle jeg cykle over til min veninde efter skole, og der var rigtig mange bump på cykelstien og det bumlede så meget, og så blev jeg bange for at den gik i stykker... Den er jo ret dyr."

— Pige, 3. klasse

Koncertoplevelser styrker succesoplevelsen og giver en følelse af formål

På tværs af børnegruppen udtrykker børnene begejstring for hurtige succeser, at kunne flere sange og koncertoplevelser. Mange af børnene fortæller med glæde i stemmen, at de har prøvet at spille koncerter med deres skoleorkester. Disse koncertoplevelser svinger fra opvisning for andre elever på skolen til forældrearrangementer til de større Orkester-Mester-fester, hvor de har prøvet at spille med et rigtigt orkester. Uanset størrelsen på koncerten er det tydeligt, at børnenes engagement i orkesteret drives af udsigten til og oplevelsen af koncert.

Konserterne er et konkret mål, børnene arbejder henimod, og det er spændende, om end også lidt angstprovokerende, at spille koncerter, men det giver en dejlig følelse indeni, når man kan vise andre, hvad man kan.

“Da vi var til en koncert, så kunne jeg godt lide, at vi skulle vise alt det, vi har øvet mange gange.”

– Pige, 3. klasse

“Så skulle vi spille med et rigtigt orkester, det synes jeg var ret stort, fordi så kunne de jo høre, hvis jeg spillede noget forkert. ... Men det var også ret vildt.”

– Dreng, 4. klasse

Det frivillige skoleorkester er udfordret af flere parametre

Det er ikke alle de deltagende skoler, der har etableret et frivilligt skoleorkester. På de skoler, hvor der er etableret et frivilligt skoleorkester, beskriver de deltagende børn et spændingsfelt fra "det bedste i verden" til "sjovt, men også lidt kedeligt". Herudover fremhæves det, at det frivillige orkester opleves som en god arena til at være sammen med sine venner – eller møde nye venner på.

De elever der ikke har valgt at fortsætte i det frivillige orkester, eller har prøvet det for en periode, og derefter er hoppet fra, forklarer oftest frafaldet med følgende begrundelser:

1. **Ophørt interesse for instrumentet**
2. **Når venner stopper, mindskes det sociale incitament**
3. **Udskiftning af musikskolelærer**
4. **Manglende tid i hverdagen**
5. **Konkurrence med andre fritidsaktiviteter**
6. **Manglende opbakning/kendskab fra forældrenes side**

"Det var bare som om, at efter hun (den nye lærer) kom, så var det bare ikke helt det samme."

— Pige, 6. klasse

"Jeg ville hellere gå til kor, for der kan vi fjolle lidt mere..."

— Pige, 4. klasse

"Jeg tror faktisk, jeg har glemt at fortælle min mor, jeg er stoppet med at spille saxofon..."

— Dreng, 5. klasse

Relationen mellem musikskolelærer og elev

I OrkesterMester-forløbet spiller musikskolelærere en vigtig rolle. Hvor musikskolens tilbud ofte bygger på mesterlæreprincipper, repræsenterer folkeskolerummet en noget anden undervisningsarena, hvor antallet af elever ikke nødvendigvis giver plads til, at mesterlæreren kan lære fra sig. I undersøgelsen er børnene blevet spurgt ind til, hvordan de oplever den undervisning, de modtager i OrkesterMester-forløbet.

Musikskolelæreren er anderledes – og det kan være både godt og skidt

Musikskolelæreren er muligvis ugens gæst på skoleskemaet, og har ikke deres daglige gang på skolen. For børnene opleves de dog ikke som fremmede, og børnene omtaler dem på lige fod med deres andre lærere. De fleste af børnene bemærker dog, at der er noget lidt anderledes ved musikskolelæreren end ved de vante skolelærere. Når børnene spørges ind til, hvad der opleves anderledes, har de svært ved at sætte ord på det. Nogen opleves anderledes, fordi de ikke er sammen med klassen så meget; nogen fordi de har andre regler for undervisningen, og andre fordi instrument- og orkesterundervisningen skiller sig ud fra en almindelig skoledag.

”Han var ligesom sådan anderledes. Altså. Eller. Ja. Det er bare lidt svært at forklare.”

– Tidligere OrkesterMester-elev om violinlæreren

Det er ikke motiverende for eleverne at få skæld ud i noget, de finder rigtig svært

En af årsagerne til, at børnene også bemærker, at musikskolelæreren er anderledes, er bl.a., at der er flere og markant anderledes regler, når der er OrkesterMester på skemaet. Enkelte børn fremhæver, at en af de gode ting ved OrkesterMester er, at man f.eks. må stå op under undervisningen; det er med til at understøtte deres oplevelse af et kreativt frirum i løbet af skoledagen. Dog har andre børn et større fokus på de mere udfordrende elementer af OrkesterMester- undervisningen, der særligt involverer mødet med musikskolelæreren. Det kan f.eks. være at få skæld ud over, hvordan man holder eller håndterer instrumenterne. Her er der flere elever, der har oplevet, at musikskolelæreren har påpeget instrumenternes pris, når de får skæld ud, fordi man skal passe godt på dyre instrumenter. Flere af eleverne fortæller, at de gør deres bedste, og at det derfor ikke er så motiverende for dem at få skæld ud i noget, der for de fleste opleves som rigtig svært.

”Så blev hun ligesom sådan lidt mere sur, når man ikke gjorde det helt rigtigt.”

– 3. klasses elev om trompetlæreren

”Hun var anderledes. Hun havde flere regler og var lidt streng.”

– Tidligere OrkesterMester-elev om violinlæreren

”Så blev hun ligesom sådan lidt mere sur, når man ikke gjorde det helt rigtigt.”

– 3. klasses elev om trompetlæreren

Det er sjovest for børnene, når der er enighed om succeskriterierne

Mens børnene hurtigt får en oplevelse af, at de bliver bedre, oplever de, at lærerne ofte ikke deler deres succesparametre. Det handler især om spørgsmålet om, hvad der egentlig er succeskriteriet for OrkesterMester. Handler det om at lære at mestre et instrument? At lære at få lyd ud af instrumentet? At lære hvad et orkester er? At lære nye sange? At spille sammen i et orkester? Ud fra børnenes perspektiv er der mange forskellige elementer i spil, som de skal lære at mestre – eksempelvis at samle instrumentet, at skabe lyd og klang og at kunne spille sammen. Det er dog tydeligt, at for børnene er der størst musikglæde, når deres succesoplevelser også anerkendes af musikskolelæreren, så succesen kan deles.

”Jeg synes vi var sådan ret gode, men det synes hun (læreren) ikke, og så skulle vi bare øve igen og igen og igen.”

– Dreng, 4. klasse

Den gode OrkesterMester-lærer giver tips og tricks i børnehøjde

I forlængelse af målgruppens forståelse af succesoplevelser, er det spændende at observere, hvordan elever og lærere på de deltagende skoler går forskelligt til værks. Enkelte lærere insisterer på, at eleverne skal lære at forstå og læse noder på et nodeark; andre bruger nodekort til fælles lydøvelser; andre bruger nodebogstaver. Selvom langt de fleste af de deltagende børn i undersøgelsen finder det sjovt at være med i OrkesterMester, er de også enige om, at det nogle gange kan være svært at følge med. Det kan være svært at samle instrumentet, at holde rigtigt på det, at blæse rigtigt i det, at nå de rigtige knapper, eller at koncentrere sig på den måde, som musikskolelæreren efterspørger. Alt imens de også skal lære noder. På en enkelt skole har lærerne eksempelvis forsøgt sig med tips og tricks i børnehøjde, der skal hjælpe børnegruppen til at opnå en lettere og hurtigere succesoplevelse – som f.eks. at sætte farvet tape på trombonen for at hjælpe eleverne med at finde den rette lyd. På andre skoler har eleverne oplevet, at en tålmodig lærer kan gøre underværker, fordi man her kan blive hjulpet videre – uden at få skældud.

”Han var god til at hjælpe os videre.”

– Pige, 6. klasse om violinlæreren i OrkesterMester

Den seje musklærer viser, hvor vildt det kan blive

Når børnene fortæller om deres oplevelse af OrkesterMester, peger de på flere udfordringer i OrkesterMester-undervisningen. En af de største handler om, at de har svært ved at se, hvor gode de kan blive på instrumenterne og i samspillet. Inspiration, rollemønstre og challenges spiller en vigtig rolle i målgruppens generelle engagement i fritidsaktiviteter, og disse tre elementer peger flere af børnene på, at de har svært ved at finde i OrkesterMester. En del af børnene oplever og italesætter, at de bliver bedre, og det er især blandt de elever, der er på 2. år af OrkesterMester.

De, der har prøvet at være med til Orkestermester-festerne har også fået en forståelse for, hvor gode de faktisk kan blive til at spille, men for de, der er nye i OrkesterMester, mangler der muligvis en idé om, hvor sejt og vildt, det kan blive. Der virker her til at være et endnu større potentiale for at musikskolelærerne kan vise eleverne, hvor vildt det kan lyde, når man for alvor kan spille på de klassiske instrumenter.

"Jeg håber rigtig meget jeg kan blive lige så god som hende en dag!!!"

– 4. klasses-elev om OrkesterMester-læreren

"Han var ligesom sådan anderledes. Altså. Eller. Ja. Det er bare lidt svært at forklare."

– Tidligere OrkesterMester-elev om violinlæreren

Forholdet til klassisk musik

I OrkesterMester er der fokus på det klassiske symfoniorkesters instrumenter, og en del af musikinspirationen til undervisningen findes også i klassiske værker. Den kvalitative undersøgelse har derfor også haft til formål at undersøge, hvordan målgruppen oplever den klassiske musik, samt hvilket forhold de har til musikken.

Musikdefinitioner og genrer er langt fra børnenes hverdag

På tværs af børnegruppen opleves der generelt udfordringer med at beskrive, hvad det egentlig er for en musik, de spiller i orkestret.

“Hvad vi spiller? Øh... Altså... Vi spiller... altså... det går ligesom lidt hurtigt eller langsomt, sådan måske lidt sådan noget, man spillede sådan i folketiden.”

– Pige, 4. klasse

Selvom målgruppen er i fuld gang med at udvikle identitet og personlig smag, er det tydeligt på børnene, at de ikke har opnået kendskab og forståelse af musikgenrer. Her er klassisk musik ingen undtagelse, og børnegruppen kæmper med at forklare, hvad det er for en “slags” musik, de spiller i orkestret. Dette er ikke kun gældende for deres forståelse af musikken i OrkesterMester, men gælder også i deres eget liv.

Det er kun meget få af de deltagende børn, der har dannet deres egen musiksmag på nuværende tidspunkt. I stedet hører de, hvad der nu engang høres derhjemme.

“Altså – det er jo ikke fordi vi ligesom laver vores egne Spotify-playlister eller noget”

– Pige, 4. klasse

For børn er den musikalske oplevelse sjovest, når man spiller noget, man kan mærke eller kender

Når børnene fortæller om den musik, de spiller i orkestret, er der størst musikglæde at spore, når de kender sangene i forvejen. ‘Happy’ fremhæves af alle børn, som noget, de har kunnet lide at spille i orkestret. Herudover har enkelte af børnene også prøvet selv at foreslå numre, de kunne tænke sig at spille, og der er stor entusiasme, når læreren har indvilget. Herudover er der også større spilleglæde at spore, når numrene er af rytmisk karakter, hvor børnene har nemmere ved at mærke musikken.

“Så prøvede jeg at spørge om vi kunne spille noget fra Harry Potter og så sagde han ja!!!”

– 3. klasses-dreng om marimba-timen og at få medindflydelse på musikvalget

*"Hvad vi spiller?
Øh... Altså... Vi spiller...
altså... det går lige-
som lidt hurtigt eller
langsomt, sådan måske lidt
sådan noget, man spillede
sådan i folketiden."
– Pige, 4. klasse*

*"Ja, vi spiller også
klassisk musik.
Vi har spillet Midt om
Natten med Kim Larsen,
det er sådan klassisk
dansk musik."
– Dreng, 4. klasse*

Læreren er altid indgangen til den gode musikoplevelse

På mange måder er det en stor fordel, at OrkesterMesters målgruppe stadig er søgende i deres musiksmag, da det betyder, at de i udgangspunktet er åbne for nye genrer, rytmer og oplevelser. Det er dog tydeligt på børnene, at det hele afhænger af, hvordan læreren introducerer børnene for musikken. For børnene virker det til at give mest intuitiv mening, når de kan høre musikken/stykket i sin helhed, fremfor kun at fokusere på de enkelte brudstykker/instrumentdele. Helhedsoplevelsen hjælper dem til at få en fornemmelse af, hvor storslået det kan lyde, når alle dele passer sammen.

Det kan være en fordel med en målgruppe, der er drevet af en søgen efter underholdning og frihed, at der ikke bruges for lang tid på at tale omkring stykkets oprindelse, før eleverne selv får lov til at kaste sig ud i det.

"Jeg kan nok bedst lide, når vi sådan hurtigt kommer til at skulle spille. Nogle gange, så snakker lærerne rigtig meget."

– Dreng, 4. klasse

Forståelsen af hvad der er 'klassisk', er anderledes for elev og lærer

Hvad er klassisk musik, når man er 8 til 12 år gammel? Spørger man børnene, der stadig er i gang med at finde ud, hvad de kan lide af musik og anden kulturel underholdning, er det svært for dem at holde styr på de mange musikalske førstegangsoplevelser, der er på spil i OrkesterMester. De er i gang med at lære at samle og spille på et instrument, de lærer at begå sig i et orkester, de har mødt en ny undervisningsform, enkelte lærer noder, andre lærer nye sange. I disse mange nye oplevelser virker det ikke som førsteprioritet for børnene at kunne beskrive, præcis hvilken slags musik, de spiller.

Overordnet set er der ikke det store kendskab til musikkens verden, og genrebeskrivelser er et fluffy begreb for børnene. Samtidig er det også en overvejelse værd, hvorvidt elever og lærere overhovedet taler det samme sprog, når der tales om 'klassisk musik'. Flere af eleverne besvarer eksempelvis spørgsmålet om, hvorvidt de spiller klassisk musik i orkestret, med, at det gør de, fordi de spiller Kim Larsen, som de ser som klassisk - dansk - musik.

*"Ja, vi spiller også klassisk musik.
Vi har spillet Midt om Natten
med Kim Larsen, det er sådan
klassisk dansk musik."*

– Dreng, 4. klasse

- Det kan være en fordel med en målgruppe, der er drevet af en søgen efter underholdning og frihed, at der ikke bruges for lang tid på at tale om stykkets oprindelse, før eleverne selv får lov til at kaste sig ud i det.

“Jeg kan nok bedst lide, når vi sådan hurtigt kommer til at skulle spille. Nogle gange, så snakker lærerne rigtig meget.”

– Dreng, 4. klasse

Om OrkesterMester

OrkesterMester er en landsdækkende indsats under Musikhandleplanen 2023-2027, der sigter mod at etablere skoleorkestre og -kor på tværs af landet. Formålet er at fremme børns musikalske færdigheder og styrke trivsel gennem musikalske fællesskaber. Gennem samarbejde mellem musik- og kulturskoler og folkeskoler ønsker OrkesterMester at skabe trygge, sjove og relevante adgange til musik, der beriger børnenes skoleliv og skaber livslange adgange til oplevelser, læring og fællesskaber.

OrkesterMester blev i 2018 opstartet med støtte fra NordeaFonden. Fra 2019 fik OrkesterMester støtte gennem Musikhandleplanen 2019-2022, og senest er OrkesterMester kommet med i Musikhandleplanen 2023-2026. OrkesterMester har gennem en årrække også modtaget støtte fra AugustinusFonden til gennemførelse af de årlige OrkesterMesterFester i landets koncerthuse.

Om Will & Agency

Will & Agency er et hybrid konsulentfirma, der specialiserer sig i social data science ved at forene human data og big data i en analytisk ramme. Vores analytiske og rådgivningsmæssige arbejde omfatter en bred vifte af kunder, herunder store danske og internationale brands, offentlige myndigheder samt film-, medie- og kulturbrands og oplevelser – særligt med børn og unge som målgruppe. Vores arbejde bygger på solide analyser, antropologisk analyse, og med et særligt fokus på børn og unge sikrer vi, at børnenes stemmer altid bliver hørt og formidlet.

**Kvalitativ undersøgelse af
børnemålgruppens oplevelse
af OrkesterMester**

April 2024